

GLASNIK

AVSTR. KRŠČ. TOBAČNE DELAVSKE ZVEZE

Izhaja vsak petek

Uredništvo:
Kopitarjeva ulica 8

Naročnina znaša:
celoletna . . . K 4—
pololetna . . . K 2—
šetrletna . . . K 1—

Posamezna številka
stane 10 vin.

Št. 5.

V Ljubljani, dne 1. februarja 1918.

Leto XI.

Zapletena in temna povest.

I.

Trgovec s čevlji je oblekel svoj za-
nošen plašč, ki nima več ovratnika; peš je
šel k branjevcu Happigu. Ko sta se po-
zdravila, kakor je to navada, mu je rekel:
»Daj mi, ljubček, dva funta slanine.« —

»Prosim, ker si Ti — le dva rublja.«
»No! Predvčerajšnjim je še stal funt 80 ko-
pejk!« »Tako je bilo predvčerajšnjim in
danes je tako« se je Happig smehljaj. »Že
dobro,« je godrnal Lumpus: »Še misliš boš
na me.« Godrnajoč številke je odšel.

II.

Trgovec Happig je oblekel svoj plašč
z ovratnikom iz pasje kože; vstopil je v
voz poulične železnice in se odpeljal k tr-
govcu s čevlji Lumpusu. »Dobro jutro,
ljubi prijatelj, daj mi par čevljev.« »Z ve-
seljem, radostno,« je zaklical Lumpus ves
zaposlen, »tu, par 16.« »Kako, 16? Saj sem
šele minuli teden plačal za par čevljev, ki
sem jih kupil svojemu stricu 13?« »A kaj,
prejšnji teden! Saj je tudi slanina stala mi-
nuli teden pri tebi le 80 kopejk.« »A,
tako,« je siknil Happig, »počakaj, kadar
prideš k meni, te že prijateljsko sprej-
mem.«

III.

Trgovec Lumpus se je oblekel v svoj
nov plašč z ovratnikom iz ovčje kože; pel-
jal se je k trgovcu delikates Happigu. »5
funtov slanine, prosim.« »Rad, prosim,
plačajte 10 rubljev pri blagajni!« »Ne, kaj
takega! Zdaj je dva rublja funt! Dobro, za-
pomnim si to. Vem, kaj naj zdaj storim.«

IV.

Veletržec Happig je oblekel kožuh iz
bobrove kože, pokril se je s čepico iz naj-
boljše kože, stopil je na cesto in zamahnil
z roko. Hitro se je pripeljala kočija. »K
Lumkusu!« Ta je sprejel Happiga zelo pre-
vidno. »Morebiti ženske čevlje? Prosim 38
par. Če jih precej ne vzameš, jih več ne
dobiš.« »Tako toraj delaš,« je vzbruhnil
Happig. »Čevlje seveda vzamem, a tudi ti,
prijatelj, doživiš čudež.«

V.

Tvorničar čevljev Lumpus je stopil
oblečen v kožuh iz lisičje kože z debelo
palico, ki je imela zlat ročaj, na cesto iz
trgovine: »Ivan!« Zaropotal je avtomobil,

se pripeljal in ustavil pred Lumpusom, ki
se je peljal h Happigu. Tam se je razvil sle-
deči razgovor: »Pravičen sem, ljubi prija-
telj. Če me udariš s slanino, te udarim s
čevlji, če me udariš s klobaso, te udarim
z galoši.« Happig se je samozavestno sme-
jal: »Pa te le še presegam! Pri čevljih si
mi odščipnil 62, tebi sem pa za klobaso
3.80; zaračunal mi boš galoše s 16, plačal
mi pa boš za prekajena gosja prsa 18.50.«
Sovražno sta se gledala, ko sta se ločila.

VI.

Ljubi bralec! Mislim, da ne zanima
tebe, kakor meni ni nič mari, kako se je
razvijala borba vsled malenkostnega časti-
hlepja med Happigom in Lumpusom; če
... V tem slučaju tvori, »če« poduradnik
Ovčje srce, ki je, vidi ga Bog kako, zale-
zel med čestihlepnostjo Hippigovo in Lum-
pusovo. Dne 20. je dobil svojo plačo, v to-
pli svoji zimski suknji s perzijanskim ovrat-
nikom se je peljal v izvoščeku k Lumpu-
su. »Par čevljev, prosim.« »Tu, lepo pro-
sim, stanejo 22.« Oprostite, prej so, če se ne
motim, stale 13.« »Da, prej! Prej je stala
tudi slanina manj, zdaj plačamo 1.40.« Čez
en teden je potreboval Ovčje srce slanino.
Oblekel je svoj jesenski plašč, tresel se je
vsled mraza; z električno se je peljal h
Happigu. »Meni, prosim, slanine.« »Prosim
lepo, 2.10 funt.« »A prej smo plačali 1 ru-
belj?« »Da, prej! Prej, preljubi, so stali
čevlji 15 rubljev, zdaj stanejo 24.« »Da, to
se ujemim,« je stokal Ovčje srce, »oprosi-
te, ker sem si dovolil, da sem dvomil...«
Čez nekaj dni se je podal Ovčje srce oble-
čen v poletni plašč peš, skakal je, tako ga
je zeblo, k Lumpusu. »Potrebujem galo-
še.« »50.« »Oh!« ... »Motjka, onesvestil se
je; odpravi ga. Nesi ga v zadnjo sobo, v
kateri spravimo k zavesti ljudi, ki se one-
sveste. Za galoše bo pa le plačal 50. Brez
skrbí, ljubček moj!«

Strašno je medlo, ko je tekel Ovčje
srce v svoji uniformi, brez plašča, drgnil si
je roki, h Happigu. »Osminko klobase pro-
sim.« »100.« »Kaj! Kako to, da 100?« »100
sploh, drugo mi ni mari. Če moram plačati
za čevlje 50, seveda tudi jaz nisem ne-
umen... Ne mislim napovedati konkur-
za.« Happigovi pogledi so strogo motrili
Ovčje srce; tesnejše je ovijal svoj s sma-
ragdi okrašeni kožuh. Končno si je drznil
Ovčje srce, da je boječ vprašal: »Opro-
stite, ali smem umreti?« »Kakor Vam lju-
bo, samo ne pozabite, da so zdaj krste dra-

ge in da je zdaj tudi mrtvaški voz s konji
zelo drag.« — A Ovčjemu srcu je postalo
vse eno. Še enkrat je mož omahnil, še en-
krat je vzdihnil in je umrl. »Seaveljka, od-
pravi to žrtev splošne draginje!« Happig je
pokril svojo z velikim briljantom in z ru-
bini okrašeno čepico; šel je na izprehod.
Za vse slučaje sta mu sledila avtomobil in
dvovpredna kočija.

VII.

Vi mislite, da je bajka. In če bi bila
bajka, je bralec našega lista dovolj moder,
da brez pisatelja ugame smisel.

VIII.

Pravijo, da se vse draži, ker je po-
vpraševanje večje, kakor ponudba... Dvi-
ga se tudi cena vrvi in milu, dasi povpra-
ševanje ni veliko. Škoda. Močno bi se mo-
ralo povpraševati.

(Spisal Averčenko.)

Kaj zahteva idrijski delavec?

Strokovna zveza delavcev eraričnega
rudnika v Idriji je poslalo poslancu gospo-
du Jos. Gostinčarju sledeči dopis:

Podpisana »Strokovna zveza del. erar.
rudnika v Idriji« je sklenila na svojem ob-
čnem zboru dne 6. in na javnem shodu dne
17. prosinca t. l. Vam podati naslednje za-
hteve s prošnjo, da jih predložite napri-
stojna mesta:

1. 125% zvišanja vojnih doklad, ki so
se pripoznale delavstvu z odlokom mini-
strstva javnih del z dne 19. julija št. 2387
naj se tudi da, mesto 30% na zaslužek.

2. Napredovanje v višje stopinje pla-
čilnika naj se že enkrat uredi, da dobi
vsak, kar mu po službenih letih pristojna.

3. Ker so oproščeni dohodninskega
davka državni uradniki in kakor tudi dr-
žavni uslužbenci, mislimo, da s tem večjo
pravico prosi delavstvu te ugodnosti, ka-
tere država delavstvu ni naklonila.

4. Po večini vsa privatna podjetja pre-
skrbijo svojemu delavstvu kurjavo in raz-
svetljava, tega pri našem c. kr. rudniku ni,
da si je sredi gozdov in poseduje erar več
električnih central.

Delavstvo oropano servitutnih pravic
eraričnih gozdov, mora plačevati za drva
iz gozdov visoke cene c. kr. gozdnemu
erarju. Sicer pa ima le malokateri toliko
sreče, da jih dobi.

Uradniška stanovanja krase lestenci z žarnicami, nam rudarjem treba sedaj ob pomanjkanju petroleja ob mraku iti spat. Zato prosimo, da naj preskrbi oziroma oskrbi za nas erar drva in da napravi električno razsvetlavo po vseh rudniških stanovanjih.

5. Delavstvu naj se uredi 125% zvišana normalna dnevna plača, ki bo odgovarjala sedanji draginji.

6. Erar naj preskrbi delavstvu za zadostna živila.

Delavec, ki je razven svoje službe navezan, da hodi drva v gozd napravljat, nima nič manj naporno in nevarno delo kakor v jami in to pri hrani: 6 kg moke na mesec, že dva meseca nobene masti; 8 kg krompirja letošnjega pridelka za preteklo leto, ta mesec 1 kg na družino, samci nič, nekaj kg repe in korenja, ješprenja že držimo v spominu, katerega meseca četrť kg, toraj toliko hrane za človeka, kolikor komaj zadostuje za kokoš ali zajca, nikakor pa za delavca v zaduhlem zraku pod zemljo, strupenem v žgalnici in po plinih ostrupljenem mestu. Če bi delavstvo imelo vsaj najpotrebnejšo hrano in drva, je jasno, da bi mu preostajalo več moči za izvrševanje svoje službe in s tem bi erar imel sam dobiček.

7. Ker so pri tukajšnjem rudniku uslužbeni delavci sami domačini in okoličani neveščji razven materinščine kakega drugega jezika, si usojamo prositi, da se nastavi uradništvo, s katerim bomo lahko občevali brez tolmačev.

8. Delavstvo nujno prosi, da se da rudniškemu predstojniku dvornemu svetniku Jos. Belleku zaslužen pokoj ali da se prestavi. Da so njegove moči izčrpane, čutimo najbolj delavci, kar iz zgoraj stoječih 1. do 6. točkah lahko vsak izprevidi.

Človeku, ki misli, da pod točko 6. omenjena živila zadostujejo delavcu, se vidi, da se stara.

Kake težkoče dela delavcem, ki se vrnejo iz vojsne službe, kar si gotovo niso zaslužili s tem, ker so sledili klicu svojega vladarja in domovine!

Zato s takim uradnikom v pokoj in na to mesto moža, ki bo imel srce za delavstvo ali vsaj pripoznal, da ima ljudi v svoji oblasti.

9. Delavstvo si pridružuje interpelaciji, katero ste vložili radi ponemčevanja naše dece in ker še ni nič bolje, Vas prosimo, da zastavite vse moči, da se to doseže.

Misli in delaj.

Bivši državni poslanec Adalbert grof Sternberg je objavil članek, ki je veleznimiv. Objavljamo ga, dasi se v tej ali oni reči ne strinjamo s Sternbergovimi nazori.

Pisal je med drugim:

Poljedeljski minister grof Sylva-Tarouca nam je pokazal krasno sliko o bodočem razvoju poljedelstva. Žal mi je, ker ne morem soditi tako, kakor sodi glede na bodočnost poljedelstva poljedeljski mnister.

Dejstvo je, da je zemlja v vzhodni in severni Nemčiji zelo rodovitna, kar velja tudi za Dansko, Švedsko in Anglijo. Morje je tam blizu, zato velikokrat dežuje. Pridelajo tam velikansko množino krompirja in žita ne le zato, ker zemljo izvrstno obdelajo in pognoje, marveč tudi zato, ker je podnebje poljedelstvu tako ugodno. Nikdar ne bomo toliko pridelali, kolikor tam pridelajo.

V Avstriji je to žalostno, ker plemstvo, ki upravlja latifundije (velikanska posestva, ki jih podedujejo plemiči eden od drugega), ni kos svoji nalogi, kar je pač pojmljivo z ozirom na njegov razvoj, a zato ne organizira z brezobzirno odločnostjo svojih obratov in jih ne pospešuje v modernem smislu, vsled česar trpi poljedelstvo.

Mali kmet ne more nikdar tako temeljito obdelovati zemlje, kakor veleposestnik, ki more delati s parnimi plugi, umetnimi gnojili; ki lahko svojo zemljo izboljšava, svoje travnike namaka itd. Mali

kmet tudi v bodoče ne bo posebno dvignil svojih posestev, kar se posebno vidi na Francoskem, kjer kljub izvrstni zemlji pridelajo na hektar povprečno manj pšenice, kakor pri nas.

Vmesna trgovina je tudi slabo organizirana. Le zelenjavo si oglejmo. Gojil sem pridelovanje zelenjave v velikem obsegu, a sem jo moral zopet opustiti, ker ni vmesne razpečevalne organizacije. Če bi se delavske organizacije in njih voditelji za take reči bolj zanimali, bi pridelovanje zelenjave veliko prineslo kmetom, a delavci bi tudi zelenjavo poceni dobili. Ker ni organizacije, je zelenjava redka, slaba in draga.

Veliko zlo je, ker v Avstriji rajši kupujejo v inozemstvu kakor doma. Kakšne velikanske vsote romajo na Saško za seme repe, na Angleško za seme trave, v Nemčijo za seme zelenjave. Vse to bi lahko pridelali sami doma.

Ravno to velja za cvetlice, ki jih dobavljamo iz Francije, kakor tudi za sadje. Sadno drevje zna le malokdo pravilno cepiti. Na plemenitost sadja nihče ne pazi; milijoni in milijoni romajo v inozemstvu za reči, ki bi jih lahko doma pridelali.

Našemu ribištvu gre tudi slabo. Le primerjajmo, koliko prinese ribiški bazar na Češkem in koliko v Nemčiji. Zakaj? Nihče pri nas nima smisla za napredek na tem polju. Le knez Schwarzenberg goji moderno riborejo.

Gozdarstvo je pri nas v primeri z Nemčijo na strašno nizki stopnji. Posebno velja to pašnikom. Vozil sem se po Donavi od Dunaja do Brajle; strašno se gospodarji s pašniki, dasi se z njimi zasluži več, kakor če se goji repa. (Pri nas na Kranjskem ima dežela travniškega mojstra. Pašniki pri nas tudi niso kdosi gavedi kako dobri, a kljub temu se kranjski deželni odbor za izboljšanje pašnikov na Kranjskem tako »živno« zanima, da je travniškega mojstra odtegnil svojemu pravemu poklicu in ga izrablja pri rekvizicijah živine, dasi bi se bili morali tudi med vojsko pašniki še bolj kot pred vojsko gojiti. A kaj se hoče: geslo živio kmet! gospodje dr. Šu-

Henrik Conscience:

Hugon pl. Craenhove.

Povest grofa Hugona pl. Craenhove in njegovega prijatelja Abulfaragusa.

Pričela sva tudi takoj letati, skakati, plesati, dokler se nisva tako utrudila, da sva morala počivati. Zatrobila je na moj srebrni rog, pripovedoval sem ji nesrečo naše hiše; včasih se mi je smejala, včasih skoraj jokala... Kratko: dobro se je zabavala; opoldne ni hotela jesti, dokler niso dovolili, da sem sedel pri njej. Zvečer je vedno jokala, ker dan ni bil dovolj dolg in se je morala ločiti od tovariša, da je šla spat.

Kaj naj vam še povem; Albert? Aleidis mi je naklonila popolnoma svoje srce; ljubši sem ji postal, kakor modra zenica njenih oči. In imel sem sestro, dobro, ljubeznjivo, liki solnčni žar — lepo in ljubko! Nisva mogla ostati eden brez drugega: dve ovci ene in tiste matere si ne slediti tako zvesto, kakor midva.

Brez postranskih misli sem se popolnoma prepustil svoji usodi. Nisem zapazil zavisti, ki sem jo sicer sam povzročil. Mo-

jega zaščitnika grofa Arnolda pl. Craenhove ni bilo nikdar na izpregled; sobe v gradu so ostale vedno zaprte nam vsem, tudi slugam, le eden je bil izvzet. Bil je to čuden mož; njegov pogled me je neznansko nadvladoval; njegova mogočnost sama je povzročila, da sem se pričel tresti; večkrat sem se ga ustrašil kakor samega zlodja. Si li zapazil Albert, rumene in polne sovine oči? Take so bile njegove oči. Tvojemu psu štrle ščetine kvišku: taki so bili tudi njegovi lasje. Tvoja knjiga je vezana v dve deski: umazani, blede. Tak je bil njegov obraz. Ali si že videl mladega lisjaka, kadar se ujame v nastavljeno zanjko; kako zija v lovca in mu grozi, da ga ugrižne? Tako je gledal, kadar se je najsladkejšje smehljaj. Si že videl sokola in njegove kremplje? Krempljem te roparice so bile podobne njegove roke: suhih prstov, skrivljenih nohtov. Ime mu je bilo: Abulfaragus!

Moža so smatrali na gradu in v okoličici zvezdogledom in čarovnikom; nikdar me ni srečal, ne da bi me ne bil nezaupljivo opazoval. Večkrat, ko sem se igral s sestro Aleidis pod drevesi, se je lesketalo njegovo rumeno in strašno oko za deblom

kakega drevesa. Ne enkrat je liki lovski pes plezal skozi grme, da je prisluškoval, kar sva govorila. Nisem se tega zavedal, a v notranjosti sem zelo sovražil tega sovražnega vohuna. Nisem se ga bal sam: vsi v gradu so se tresli pred njim; vedeli so, da je nevidni grof Arnold govoril po njem, bali so se, da se lahko radi najmanjše nepokorščine z nadnaravnimi sredstvi maščuje.

Pri Svetilnikovem gradu se je nahajal mal brstov gozd; pod nepredrljivimi listi brst je stal nagrobnik z vklesanim napisom. Abulfaragus se je navadno tam nahajal, če ni moral biti pri grofu pl. Craenhove. Nihče ni znal, kaj da dela čarovnik v brestovem gozdu; zakaj se tam tako dolgo časa mudi; bojazljivo se je vsak izogibal kraja, kjer se je nahajal nagrobnik; tam se nisva smela igrati. Aleides je pa dobro vedela, da pokriva kamen grob njenih staršev, a v brstovem gozdu še ni bila.

Izvemši zelo važnih reči je zapovedal čarovnik sam, da ne smejo Aleidisi nobene reči odreči; dasi je bila tako mlada, je pravzaprav v gradu vladala. Če je kaj zahtevala, kadar je kaj trmastega zapovedala, je vedno poslala svojega dobrega

steršič, dr. Lampe in dr. Pegan nosijo vedno na jeziku, v resnici se pa gospodje na kmetijstvo ne razumejo, česar jim niti zameriti ne moremo, ker teh reči niso študirali: dr. Šusteršič je v prvi vrsti advokat, nekaj veleposestev je razkosal in obogatel od kmetov, ki so parcele pokupili od njega, dr. Lampe in dr. Pegan se pa tudi nista resno s kmetijstvom nikdar pečala; kar sta se teh reči naučila, sta se jih pri dr. Kreku, pri tistem dr. Kreku, ki je kmečke reči ravno tako dobro kakor delavske poznal; v zahvalo sta ga pa potem javno napadala, posebno dr. Lampe, ki pravi, da bo vse pohodil, kar ne bo šlo z njim.

V industriji so neznansko komodni. Čisto nič se ne gleda na to, da bi predelovali lastne surovine. Najslabše se gospodari s premogom. Miljarde narodnega premoženja so odpotovale v Nemčijo. Malo dobrega premoža imamo v Avstriji, a mesto, da bi uporabljali take kurilnike, s katerimi bi slabi premog ravno tako pokurili, kakor dobri, smo rajši uvažali nemški in angleški premog.

Tudi s slabim premogom, kakršnega kopljejo n. pr. na Štajerskem in na Ogrskem, se lahko kurijo kotli. Če bi se to upoštevalo, bi se domače kopanje premoža zelo pomnožilo; denar bi ostal doma. Cela Češka bi ne kurila z zgornješlezijem, marveč s češkim premogom; Nižja Avstrija in Štajerska bi ne uvažala westfalskega in angleškega premoža, marveč štajerski, kranjski in ogrski premog. To ne velja le za tvornice, marveč tudi za domačo kurjavo: višji dimniki bi se morali zgraditi in predelati bi morali nekoliko peči, pa bi postali neodvisni od Anglije in Nemčije.

V Avstriji je zelo napačno, ker ni zasebnih bank. Anglija in Amerika sta le zato tako napredovali, ker imajo tam veliko zasebnih bank brez vsakih pravil, ki lahko ustanovljajo tvornice, ne da bi jih država nadzorovala. Če propade med sto ustanovljenimi podjetji 10, ker se na nje stavljeni nade niso izpolnile, a 90 jih napreduje in ocvita, je to državi dobro. V

brata k slugam. V njenem imenu sem ukazoval. Pri takih prilikah sem večkrat opazoval, kako so se užalostili obrazi starih služabnikov. Lahkomišljen otrok sem bil takrat. Nisem pazil na to. Zasmehoval sem njih nevoljo; pozdravljal sem jih z zasmehujočo pesmico, ki sem jo zatrobil. Kaj mi je bila nevoščljivost celega sveta, ker sem se z enim samim skokom vrnil v svoje nebo, kjer me je čakal ljubek angelj.

Albert, znano ti je, da tistemu, ki je srečen, hitro mine čas; a nesrečnemu le počasi. Doživel sem 13 let; nisem štel dni; tako čista je bila najina ljubezen, kakor med brati in sestrami. Aleidis in služe so mi natančneje pripovedovali o neumljivem stanju mojega zaščitnika. Tole sem izvedel:

× × ×

Dve leti prej, ko sem prišel na Svetilnikov grad, je stanoval tam sedanji gospodar Arnold pl. Craenhove s svojim starejšim bratom Hugotom; Hugo je nosil naslov grofa; vsled rojstva je bil on lastnik vseh posestev pl. Craenhovejevih, a živel je le čisto enostavno s svojim bratom; a, tako sta se rada imela, da sta obljubila eden

Avstriji so postali zelo ozkosrčni iz strahu, da se kaj ne izjalovi: s postavami ustanovitve omejujejo, Nemčija in inozemstvo nas je v tem oziru zelo prehitelo.

Kredit je pri nas nezdravo urejen, slabo razvit. Za razvoj izvoza se dozda sploh še ni nič zgodilo. Sam sem poizkusil, da naše banke niso navajene prekmorske trgovine. Iz Tangra sem se podal v notranjo Maroko; predno sem odpotoval, sem pisal neki dunajski velebanki, naj mi denar s šekom nakaže v Tanger, da plačam spremljevalce, ko se vrnem v Tanger. Ko sem se vrnil, se ni nič nakazalo; v veliki zadregi sem se nahajal. Brzjavno sem izvedel, da je poslala banka denar v denarnem pismu že en mesec prej; pismo je prišlo mesec pozneje v Tanger.

Ta slučaj dokazuje, da naše banke niso urejene za velik promet. Kdor kupčuje, mora imeti denarne zavode tam, kjer kupčuje.

Važno za gospodarski napredek dežele je, da ostanejo ljudje doma in da vedno boljše živijo.

Kaj je storila vlada tozadevno v Avstriji in na Ogrskem? Pospeševala in trpela je izseljevanje. Znano izseljevanje nam je podalo jasen upogled v strašno gospodarstvo, ki je vladalo glede na pospešitev izseljevanja.

Če nam je tudi naložila vojska marsikatero trdoto, marsikaj težkega, nekaj trajno dobrega nam je prinesla: razdolžila je kmeta in dvignila je plače. Nobena reč države tako ne ojači, kakor če kmet dobro stoji in če se delavec dobro plača. Vodil sem svoj čas premogokop, kjer so bili ljudje najslabše plačani; računi so vedno izkazovali primanjkljaj. Ko smo pa plače dvignili tako visoko, da so bile najvišje v revirju, je premogokop največ prinašal. Visoke plače dvignejo procvit države, dvignejo konzumno moč, dvignejo vsled boljše hrane delovno moč; industriji se odpre polje za prodajo, vsled česar se ta razcvita.

Slabo gre industriji tam, kjer ima samo sovražnike pred seboj, a naši tvorni-

drugemu, da se nočeta ločiti in da hočeta vzgajati petletno svojo sestro. V prvih štirih letih po smrti svojih staršev sta zvesto držala, kar sta obljubila eden drugemu. Živela sta srečno skupaj do dveh let, predno sem prišel na grad. Sporazumno sta pa na to preklicala svojo obljubo. Skoraj vsak dan sta se podala v bližnji grad, kjer je bivala grofica Merampré. Nihče ni znal, kako je to prišlo, da je izgubil vsak glavo, in si ji je bil približal. Veliko ljudi je sodilo, da se poslužuje črne umetnosti in ljubavne pijače. Bodisi kakorkoli: pripovedovali so, da je padlo v borbi za njo dvanajst vitezov in da ste si ji smeli približati le dve osebi, ki si radi nje niste stregli po življenju: bratov Craenhove njena zvijača ni ujela; rada sta se imela, kot prej. Zadel ju je pa druga nesreča.

Nekega večera je odjezdil mlajši Arnold iz gradu proti gradu grofice Merampré. Kmalu za njim je odjezdil njegov brat Hugo; spremljeval ga je Abulfaragus. Gospoda pl. Craenhove sta zelo dolgo časa izostala: spanec je že premagaval straže, ko je od mostu zadonel glas, podoben kričanju kake ptice roparice. Stražniki so izpoznali glas Abulfaragusa. Izpustili so

čarji so to sami zakrivali. V drugih deželah: na Angleškem, v Ameriki in v Nemčiji napenjajo industriji vse sile, da pride v postavodajalnih zastopih vpliv, pri nas se pa za politiko ne zanimajo. Če hoče industrija vplivati na postavodajalne zastope, mora politično delovati.

Reelitete pri nas tudi primanjkuje. Na Angleškem in v Nemčiji napitnin in podkupnin: mazanja, ne poznajo. Pri nas se pa ne more nič podvzeti, če se ne maže! Marsikatera ekspertija (poizvedba strokovnjakov) tudi zavisi od denarja. Sam sem tole doživel: V Poljskih Orlicah je preizkuševala ekspertija, če je naš premog sposoben da se iz njega dela koks. Rekli so: Popolnoma nesposoben za koks. Ker sem pa pregledal namen, ki ga je zasledovala ekspertija, sem poslal cel vlak premoža na Westfalsko, kjer sem pustil premog izpremeniti v koks. Uspeh je bil sijajen: nad deset let stoji tam že nad 100 peči, ki izpreminjajo premog v koks. Če bi pa bilo obveljalo, kar je izjavila ekspertija, bi vsako leto v Avstriji žgali 1.000.000 q koksa manj in bi ga morali uvažati iz Nemčije.

Naša dežela ubožava tudi, ker so naši uradi prenapolnjeni. Kar napravi na Angleškem in v Nemčiji en sam mož, jih potrebujemo pri nas deset. Posledica: vse karvarne so podnevi vedno prenapolnjene. Sicer pa to ne velja le za državno birokracijo, marveč tudi za zasebnike. Na Angleškem in v Nemčiji se prepusti vsakemu možu delo s popolno akcijsko svobodo in odgovornostjo, da na svojem mestu dela, kakor hoče; pri nas se pa za vsako najmanjšo reč postavi cela vrsta ljudi, ki morajo za vsako najmanjšo reč drugega vprašati in ki so jim vse roke vezane.

Le po osebni organizaciji in odgovornosti brez neprestanega vplivanja in kontrole posameznih vodilnih osebnosti se moramo boriti proti preobilici uradov! Na Angleškem se ne opirajo na izpričevala in na predizobrazbo; samoukom je odprta prosta pot; v Avstriji je pa to napačno, ker se ne gleda, kaj da kdo stori, marveč kakšna zpričevala da kdo ima.

most doli in so odprli vrata. Stari vedež ni nikogar pogledal, z nikomur govoril; tekkel je proti spalnicam gospodov pl. Craenhove. Hitro se je vrnil s težko potovalno vrečo; zapovedal je, naj se zopet izpusti most doli: vzela ga je bila noč. — Lahko si misliš, s kakšnim strahom in radovednostjo so čakali stražniki, da se reši zagonezna, skrivnostna reč. Ko so si še pripovedovali, kaj da slutijo in mislijo, so zopet čuli, da je Abulfaragus zakričal; pustili so ga v grad. Vedež je sedaj izpregovoril: roparji so napadli gospoda pl. Craenhove, — oba da sta svoje življenje izgubila — njuni trupli ležita še krvavi pri poti: prišel je po pomoč, da prineso brata v grad. Služabniki so molčali, plakali: brez besedi so sledili Abulfaragusu, ki je ostal mrzel, brez čustev. Ko so hodili približno četrte ure so prišli do razpotja. V svoji krvi je tam ležal vitez Arnold. Trudili so se, kar so se mogli, a Hugotovega trupla niso našli; našli tudi niso krvavega mesta, kjer naj bi bil ležal. Arnoldov konj se je mirno pasel pri truplu svojega gospoda, a Hugotovega konja ni bilo več videti. Kaj da je storil Abulfaragus s popotno vrečo, se ni upal nihče vprašati.

Da kdo kaj postane, mora biti vsaj doktor juris, učiti se je moral latinsko in grško; klasike mora nositi v glavi itd. Posledica: tak človek potratí najboljšo dobo svoje mladosti za to, da se nauči reči, ki teže njegovo glavo in spomin, ne da bi mu najmanje pomaale v poklicu. Na Angleškem uvedejo v poklic 15letnega fanta, ki, ko doseže 24 let, zna že toliko, da lahko vodi kako podjetje; pri nas se pa more doktor juris šele s 30. leti posvetiti svojemu poklicu. Na tak način se zamuje pri nas talenti, nikjer ne more praktično življenje prodreti.

Težko davčno breme, ki nam ga bodo naložili stroški vojske, bomo z uspehom le nosili, če se bomo proti navedenim napakam borili.

× × ×

Kar pripoveduje grof Sternberg, nam dokazuje, kako neobhodno je potrebno, da gojimo med nami svežo, demokratično misel. Stare misli o uredbi človeške družbe od zgoraj doli — so stare: hirajo, umirajo. Demokratična misel: vlada ljudstva, ta danes vlada, napreduje že tudi celo v osrednji Evropi. Pruski junkerji, mažarski magnati in tudi avstrijski grofje, Sternberg je izjema med njimi, ne bodo mogli več dolgo gospodariti. Tok naše dobe je demokratičen: kdor se mu upira, ga objame val časa: tok, ki je demokratičen. Na razne načine se poizkuša ohraniti protidemokratičen duh: a ne pomaga nič; je že čas tak, da se more vzdržati le tisti, ki se drži načela: ne stan nad stanom, marveč stan poleg stanu imej svoje pravice, ki mu grejo. Svobodno in prosto naj se razvijajo ljudske sile.

Poslaniški zbornici izvoljeni po načelih splošne in enake volilne pravice morajo slediti občinski zastopi izvoljeni po načelih splošne in enake volilne pravice; ženska mora dobiti prostor v vseh postavodajalnih in v drugih zastopih. Čimbolj se bomo za to zavzemali, tem boljše za nas in za našo reč.

Jugoslavija mora postati demokratična!

Skrb za invalide.

Invalidi, ki se zdaj vračajo iz vojske, zdaj dobe še delo. Pozneje ga pa najbrže ne bodo lahko dobili. Ker se nahaja pod orožjem takorekoč celo ljudstvo, bo število invalidov neizmerno veliko. V invalidnih domovih jih ne bodo mogli preskrbeti kakor v prejšnjih časih; s harmoniko tudi ne bodo mogli služiti z beraško palico v roki kruha. Invalidi so mladi fantje, a tudi stari možje pri petdesetih letih. Preskrba invalidov bo torej morala premagati zelo velike težave in zapreke. Niso postali invalidi le tisti, ki so izgubili roko ali nogo, marveč tudi take moramo prištevati invalidom, ki so na svojem zdravju trpeli škodo.

S celo armado invalidov moramo računati. Država je dolžna, da bo velikodušno skrbela za nje. V prvi vrsti se mora invalidom preskrbeti njim primeren zaslužek, a poleg tega morajo dobiti tudi rento, ki naj se pa ne odmeri ozkosrčno, marveč velikodušno. To mora biti, v tem vprašanju zastopati ozkosrčno fiskalno

stališče bi bila največja nesreča že tudi zato, ker se bodo invalidne rente plačevale le toliko časa, dokler bodo invalidi živeli.

Okno v svet.

Mirovni pokret v državah sporazuma. Lloyd George in Wilson sta govorila: oba govora sta bila taka, posebno Wilsonov, da je tudi s sporazumom razgovor o miru mogoč. Delavstvo na Angleškem se s stankami zavzema za mir. Odstopil je angleški minister Carson, ki je zahteval od Nemčije veliko zemlje, vsled česar so ga angleški miroljubi najostreje napadali. Nalog mirovni časopisov na Angleškem silovito narašča: Daily News, ki se za mir zavzema, izhaja vsak dan v milijonih izvodih. Mirovni pokret napreduje tudi v Franciji in v Italiji.

Osrednja zveza avstrijskih tvorničarjev. Neobhodno potrebno je, da se delavstvo organizira. Na to sili delavstvo ne samo lastna korist, marveč silijo delavstvo predvsem tvorničarji, ki se organizirajo. Tri dosedanje osrednje avstrijske industrijske zveze so sklenile, da ustanove enotno državno zvezo avstrijske industrije. Pripravljala dela so končali: ustanovni zbor bodo imeli v nedeljo 24. februarja; dosedanje osrednje zveze bodo razpustili. Pravijo, da bodo tako lahko najodločnejše zastopali svoje koristi.

Sovražno časopisje o finančnem stanju naše monarhije. Časopisje sporazuma se je zadnje čase zelo pečalo s finančnim stanjem naše monarhije, in sicer cinično in ironično. Pred vsem so se norčevali Francozi, ker je ogrski ministrski predsednik dr. Wekerle potrdil, kar je inozemsko časopisje že prej pisalo, da je krožilo oktobra, novembra za 17 tisoč milijonov kron bankovcev. Sicer kroži tudi za 21 tisoč milijonov frankov bankovcev; bankovci se tudi strašno hitro množe v Angliji, a norčujejo se pa le iz nas. Glasilo sedanjega francoskega ministrskega predsednika Clemenceaua »L'Homme libre« je pisalo 25. novembra: Bern. Poročilo, da je izdala Avstro-ogrška banka za 17 tisoč milijonov kron bankovcev, je na Dunaju razburilo. Dne 30. novembra 1917 je pisal isti list pod naslovom: Finančni položaj Avstrije. Papirni denar naših sovražnikov je izgubil veliko na svoji vrednosti. Če že marka nizko stoji, stoji danes krona še nižje. V Avstriji nameravajo izdajati bankovce, ki se bodo obrestovali, sprejemati jih bodo morale državne blagajne. Tisti, ki so imeli do zdaj bankovce, hite, da jih nalože v podjetjih ali sicer. Upajo, da, če bi bankovce obrestovali, bi se njih vrednost zopet dvignila, ker bi vsak hranil bankovce, ki se obrestujejo in bi z navadnimi bankovci plačeval. Upajo, da tako dvignejo kredit države. Tisti finančniki, ki javen kredit tako podpirajo, pozabljajo: avstrijski popirni denar je stal pred vojsko 105 frankov 100 kron, zdaj pa 38 do 39 frankov. (Od takrat, ko je Clemenceau vrednost avstrijskega denarja tako izdelaval, se je ta že izdatno dvignila.)

Prikazen opolnoči. Prostori velike prodajalne: velike palače, so temni. V Berlinu vse tiho; ropot na cesti je ponehal. Tu in tam brli varnostna svetilka. Po dol-

gem hodniku med prodajalnimi mizami in omarami za blago zaleskeče luč: senca psa se včasih pokaže: prikazen se počasi bliža, nočni čuvaj s svojim izučenim psom straži. Pes nenadoma obstane: pozorno gleda, voha. Čuvaj ve, za kaj gre: sveti, roka hitro preišče orožje; kratko povelje psu, ki hitro skoči okoli prodajalne mize in zalaja. Čuvaj potegne 10letnega dečka, ki se trese strahu in štrli v na boj pripravljenege psa: besedice ne more spregovoriti Čuvaj zakliče besedo: pes pokorno odstopi; deček plakač dogovarja, kar ga čuvaj vprašuje: Staršem je ušel; zvečer se je skrtil v prodajalni; pustil se je zapreti, da prenoči na gorkem in da obiše, če bo mogel tisti oddelek, kjer prodajajo živila. Izročili so ga policiji; ta ga je vrnila staršem; morebiti pride v prisilno šolo. Sedem ur: do dveh zjutraj se je skrival v prodajalni. Takí slučaji v Berlinu niso več redki. Včasih so tvegali take posete le zločinci po poklicu...

Izdajatelj Fran Ullreich, Dunaj. — Odgovorni urednik Mihael Moškerc. — Tisk Kat. Tiskarne.

Ustanov. l. 1893.

Ustanov. l. 1893.

UZAJEMNO PODPORNNO DRUŠTVO U LJUBLJANI

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Dovoljuje članom posojila proti poroštvu, zastavi življenskih polič, posestev, vrednostnih papirjev ali zaznambi na službene prejemke.

Vračajo se posojila v 7 $\frac{1}{2}$, 15 ali 22 $\frac{1}{2}$ letih v odsek ali pa v poljubnih dogovorjenih obrokih.

Kdor želi posojila, naj se obrne na pisarno v Ljubljani, Kongresni trg št. 19, ki daje vsa potrebna pojasnila.

Zadruga sprejema tudi hranilne vloge in jih obrestuje po 4 $\frac{1}{4}$ ‰.

Društveno lastno premoženje znaša koncem leta 1915 519.848,40 kron. Deležnikov je bilo koncem leta 1915 1924 s 15.615 deleži, ki reprezentujejo jamstvene glavnice za 6.089.850 kron.

Gospodarska zveza v Ljubljani

ima v zalogi

jedilno olje, čaj, kakor tudi vse drugo specerijsko blago.

Oddaja na debelo!

Za Ljubljano in okolico je otvorila

mesnico

v semenišču v Solskem drevoredu kakor tudi

specerijsko trgovino

na Dunajski cesti št. 30.

Kdor pristopi kot član h „Gospodarski zvezi“, dobi izkaznico, s katero ima pravico do nakupa v mesnici in trgovini.

Razširjajte med delavstvom Vaše glasilo

„Našo Moč“.